

KUDÜS KILICI SAVAŞI VE ORTAYA ÇIKAN YENİ FAKTÖRLER

DR. MAHMUD EL-RANTİSİ

Editör Yardımcısı RU'YE TÜRKİYE

“

Sosyal medya araçlarının son yaşanan olaylarda öncekilere kıyasla daha belirgin etkisi oldu ve İsrail'in beklemediği bir biçimde Filistinlilerin tepkileri söz konusu araçların etkisi ile körüklendi.

”

İsrail'in Doğu Kudüs'teki işgal girişimlerinin diğer aşaması Şeyh Cerrah Mahallesi'nde gerçekleşmiştir. Buradan İsrail'in 28 Filistinli aileyi çıkarmaya çalışması ve sonrasında radikal Yahudilerin kutlama yapmak amacıyla Mescid-i Aksa'ya girebilmesi için Sütun Kapısı (Bab'ul Amüd) gibi alanları tahliye etme girişimi sonrasında yaşanan çatışmaların uluslararası kamuoyun-

da ve Filistin direnişinde önemli yansımaları olmuştur. Aşırı Yahudi grupların saldırıları uzun süredir devam etse de son yaşanan olaylarda İsrail hükümetinin bu saldırılara destek sağlaması saldırıların hacmini arttırmıştır. Böylece İsrail'in Başbakanı Binyamin Netanyahu kendi politik çıkarlarını korumak amacıyla Ramazan ayında ve Mescid-i Aksa içinde gerçekleşen saldırıların öncekilere kı-

yasla daha şiddetli olmasına yol açtı.

EL-AKSA OLAYLARINDA MEDYANIN ÖNEMİ

Olayların başlangıcında Şeyh Cerrah ve Mescid-i Aksa'da yaşanan saldırıları yeni iletişim yolları ve teknoloji vasıtasıyla eski savaşlarda olmayan şekliyle tüm dünya takip etti. Filistinli aktivistlerin yaşanan olayları medyaya yansımayan şek-

liyle canlı olarak yayınlamaları, takipçilerin yaşananları sanki Mescid-i Aksa'daymış gibi şahit olmalarına sebep oldu. Fotoğraf ve videoların hızlı bir şekilde yayılmasıyla Kudüs'te ve 1948 işgal bölgesinde bulunan tüm Filistinli gençler Aksa'yı savunmak için toplandılar. Böylece sosyal medya araçlarının son yaşanan olaylarda önceliklere kıyasla daha belirgin etkisi oldu ve İsrail'in beklemediği

bir biçimde Filistinlilerin tepkileri söz konusu araçların etkisi ile kö-rüklendi. Sosyal medya hesaplarının olayların gelişimi ve uluslararası kamuoyuna duyurulmasındaki önemine işaret eden şekilde İsrail Savunma Bakanı Beni Gantz, 13 Mayıs'ta TikTok ve Facebook şirketlerinin müdürleriyle içeriklerin kısıtlanması için toplantılar gerçekleştirdi. Toplantı sonrasında TikTok ve Kudüs Haber Ağı hesa-

bını kapattı. Facebook'a bağlı Instagram ise Şeyh Cerrah olaylarını ortaya çıkaran içeriklere sansür uyguladı.

SON ÇATIŞMALARDAKİ FARKLI DİNAMİKLER

Çatışma denklemine yeni eklenen şok edici bir faktör 48 Filistinli olarak anılan ve 1948 sonrasında İsrail yönetimi altında yaşayan ve göç ettirilemeyen iki milyon Fi-

listinli oldu. Uzun süredir kendilerine karşı baskı uygulanmasına rağmen 48 Filistinlilerinin zulme karşı harekete geçmemiş olması işgal güçlerinin onları denklem dışında saymasına yahut en azından denklemin zayıf faktörü olarak görmesine sebep olmaktadır. Ancak Lod, Tiberya ve Akka'da yaşananlar İsrail yönetimini adeta şoka uğrattı.

Böylece söz konusu Kudüs olduğunda 48 Filistinlileri harekete geçeceklerini kanıtlamış oldular. Dolayısıyla 48 Filistinlilerinin böyle bir ivmeyle çatışmalara katılması yeni bir faktörü çatışma denklemine ekledi. Bu bağlamda artık İsrail hükümeti, 2 milyon kişinin şehirler ve kasabalarda işgale karşı ayaklanmasından daha fazla endişelenmektedir.

Gazze'de Hamas liderliğinde devam eden direniş gücünün Kudüs'teki çatışmaya dâhil olamayacağını düşünen İsrail, İslami Direniş Hareketi'nin (Hamas) Şeyh Cerrah ve Kudüs'teki saldırılara son verme çağrılarını ciddiye almadı. Ancak Hamas bu sürece sert tepki gösterdi. Filistin direnişi, gerçekleştirilen operasyonu Kudüs Kılıcı olarak adlandırırken savaş kabiliyeti ve operasyonları ile İsrail'i daha fazla endişelendirdi. Tel Aviv'i hedef alan askerî kapasite aynı zamanda Ben Gurion ve Ramon Havalimanlarının hava trafiğinin durmasına yol açtı. Ben Gurion'a alternatif olarak kullanılan ve Gazze'ye 250 km uzaklıkta bulunan Ramon, kuşatma altında kısıtlı imkânlarla üretilen ve Ayyaş 250 olarak isimlendirilen füzenin ilk kez kullanılmasıyla vuruldu. Fü-

zenin isminin 1996'da İsrail'in suikastı ile öldürülen Filistinli mühendis Yahya Ayyaş'a ait olduğunu hatırlamak gerekmektedir.

“

Ancak son çatışmalar, İsrail ile yapılan normalleşme anlaşmalarının ne derece kırılğan olduğunu ve Filistinlilerin yaşadığı işgal süreci sonlanmadan ve bağımsız Filistin devleti kurulmadan İsrail'in bölge ülkeleriyle ilişkilerini istikrara kavuşturmasının zorluklarını bir kez daha ortaya çıkarmıştır.

”

Bu noktada direnişle ilgili bir yeni etken, Gazze'deki yönetimin savaşa Gazze kuşatmasını kırmak yahut askerî bir yetkilinin serbest bırakılmasını sağlamak için girmemiş olmasıdır. Her ne kadar coğrafi ayrılık Kudüs ve Gazze arasına mesafe koymuş olsa da Kudüs ve Aksa'ya gerçekleştirilen saldırılar, Gazze ve Batı Şeria'daki insanları ve mücadele eden grupları daha fazla birbirine bağlamıştır. Yine Hamas merkezli Filistin direnişinin Gazze'de geliştirdiği 500 km'lik tünel ağı füzelerin İsrail uçaklarına hedef olmadan İsrail'i vurabilmesinde önemli rol oynadı. 11 gün süren çatışmalar boyunca Hamas komutanları ve askerlerinin tüneli takviye etmesiyle İsrail, Hamas yönetiminin üst kadrosunu geçmişe nazaran daha fazla zorluk yaşadı. Bu durumu aşmak isteyen İsrail yönetimi sivil yerleşim alanı ve halkı hedef alarak baskı oluşturmak istedi. Ancak bu saldırıların görüntülerinin net bir şekilde or-

taya çıkmasıyla uluslararası toplum, insan hakları örgütleri ve kamuoyu İsrail'e Gazze saldırılarını durdurması için çağrıda bulundu.

YENİ ÇATIŞMALAR SONRASI BELİREN NORMALLEŞME SÜRECİNDEKİ KIRILGANLIKLAR

İsrail geçmiş dönemde uluslararası toplumun baskısı altında kalmış olsa da bu sefer uluslararası toplumun baskısı İsrail için bölgede elde ettiği "kazanımlar" açısından altın bir sürecin sonrasına denk gelmiştir. Bilindiği gibi İsrail, Donald Trump yönetiminin güçlü desteği ile İbrahim Anlaşması bağlamında Körfez'deki bazı ülkelerin öncülük ettiği normalleşme girişimi hızlandırmış ve böylece Birleşik Arap Emirlikleri (BAE), Bahreyn, Fas ve Sudan İsrail ile resmî ilişkiler kurmuştur. Bu girişime ayrıca Suudi Arabistan gibi bölgenin merkezî ülkeleri de destek vermiştir. Ancak son çatışmalar, İsrail ile yapılan normalleşme anlaşmalarının ne derece kırılğan olduğunu ve Filistinlilerin yaşadığı işgal süreci sonlanmadan ve bağımsız Filistin devleti kurulmadan İsrail'in bölge ülkeleriyle ilişkilerini istikrara kavuşturmasının zorluklarını bir kez daha ortaya çıkarmıştır.

Burada göz önüne alınması gereken önemli bir nokta BAE gibi bazı ülkelerin İran'ı ortak tehdit olarak görmeleri sebebiyle İsrail ile güvenlik ilişkileri kurmalarıdır. Ancak bu ülkeler İsrail'in 17 yıldır kuşatma-işgal altında tuttuğu Filistin direniş hareketlerine karşı dahi kendi güvenliğini sağlayamadığına bir kez daha şahit oldular. Nitekim

Filistin direnişi, İsrail'e yüzlerce roket atarak İsrail'in "meşhur" Demir Kubbe hava savunma sisteminin delinebileceğini ve Filistinliler kadar en az İsrail'in de çatışmaların maliyetini yüklenebileceğini göstermişlerdir. ABD Başkanı Joe Biden'ın İsrail'in Demir Kubbe sisteminin yenilenmesine yardım edeceklerini açıklaması da Demir Kubbe sistemine verilen zararın bir göstergesidir.

Bu çatışmalar ile ilgili söylenebilecek diğer bir nokta, ABD'nin değişen yönetimlerine rağmen kalıcı şekilde İsrail'in süren işgalinden ve savaş hukukunu hiçe sayan yaklaşımından taraf olmasıdır. Yine de Biden, İsrail'in kendini savunma hakkının olduğunu söyleyerek İsrail'i desteklese de Netanyahu ile arasında bazı ayrılıklar olduğu sır değildir. Ayrıca son çatışmalar üzerine Washington'da süregiden tartışmalar, ABD'de bir grubun İsrail'i yük olarak gördüğünü ve İran'la nükleer anlaşmaya engel olma girişimlerinden dolayı da İsrail'e mesafeli yaklaştığını doğrulamaktadır.

“

ABD meseleye daha fazla müdahil olmadan ateşkes çağrılarını kabul etmiştir. Ancak gelişen bu ateşkes durumu uzun yıllardır süren sorunların çözüldüğü anlamına gelmemektedir. ABD'nin en aktif Filistin kuruluşu olan Hamas'a karşı nasıl bir tutum takınacağı buradaki kritik noktalardan bir tanesidir.

”

İsrail işgaline karşı mücadele eden Filistin direnişinde de yeni dinamikler görülmüştür. İsrail ilk kez anlatı ve söylem düzeyinde bu kadar zayıf kalmış, sınırlı bir medya, siyaset ve askerî çevre dışında genel itibarıyla Filistinlerin yaşadığı işgal girişimlerine uluslararası toplum ve Filistin'deki direniş grupları güçlü destek vermiştir.

Kudüs içinde ve 48 Filistinlilerinin buldukları yerlerde İsrail'in saldırılarına yönelik güçlü tepkiler İsrail'in kaygılarını yoğunlaştırmıştır. Bu nedenlerle Tel Aviv yönetimi, sahadaki işler tamamen kontrolden çıkmadan yahut ABD meseleye daha fazla müdahil olmadan ateşkes çağrılarını kabul etmiştir. Ancak gelişen bu ateşkes durumu uzun yıllardır süren sorunların çözüldüğü anlamına gelmemektedir.

ABD'nin en aktif Filistin kuruluşu olan Hamas'a karşı nasıl bir tutum takınacağı buradaki kritik noktalardan bir tanesidir. Yine öncesinde Hamas'ın İsrail tarafından kuşatılmasına ve İran'a tekrar yanışmasına izledikleri politikalar ile katkı sunan bazı Arap devletlerinin Hamas'ı kabul edip etmeyecekleri de bundan sonraki süreci şekillendirecektir. Bu durumlara bağlı olarak Filistin'de bir süreliğine sükûnetin hâkim olma ya da yeni saldırıların başlama ihtimalleri eşit oranda geçerli gözükmemektedir. Ancak her hâlükârda yaşanan son olaylar, Filistin halkının İsrail'in süren işgal girişimlerine daha fazla sabretmeyeceğini ve saldırılara karşı koyabilmek amacıyla güç birliği yapacağını göstermiştir. ■